

Praha dne 12. prosince 2023
Č. j.: MZP/2023/750/4613
Vyřizuje: Ing. Hana Jiráková, Ph.D.

Stanovisko České komise pro nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty k postupu při odstraňování odpadů vzniklých z nakládání s GMO

Česká komise pro nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty (ČK GMO) vychází ve svém stanovisku k postupu při odstraňování odpadů vzniklých z nakládání s geneticky modifikovanými organismy (GMO) v první a druhé kategorii rizika z těchto odborných podkladů: 1) stanoviska Odboru cirkulární ekonomiky a odpadů Ministerstva životního prostředí ze dne 18. 9. 2023, 2) stanoviska Odboru vodovodů a kanalizací Ministerstva zemědělství ze dne 9. 10. 2023 a 3) doporučení Státního zdravotního ústavu ze dne 27. 6. 2023.

Odbor odpadů Ministerstva životního prostředí ve svém stanovisku poskytl shrnutí legislativních povinností pro původce odpadu při nakládání s tuhými odpady dle zákona 541/2020 Sb., o odpadech, a dle vyhlášky č. 8/2021 Sb., o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů.

Odbor vodovodů a kanalizací Ministerstva zemědělství poskytl stanovisko k odstraňování inaktivovaných tekutých suspenzí vznikajících při nakládání s geneticky modifikovanými organismy v první kategorii rizika, dle zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o vodovodech a kanalizacích“).

Státní zdravotní ústav se vyjádřil k odstraňování tuhých i tekutých odpadů, se zřetelem na druhou kategorii rizika.

Vlastní stanovisko ČK GMO:

Zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, ve znění pozdějších předpisů, upravuje legislativní povinnosti uživatelů s oprávněním k nakládání s GMO až do okamžiku jejich inaktivace (autoklávováním či chemicky). Po inaktivaci se již nejedná o GMO, a se vzniklým odpadem je nutno nakládat dle zákona o odpadech č. 541/2020 Sb., o odpadech, a dle zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Obecně platí, že **původce odpadů** je povinen v souladu s § 15 odst. 2 zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech (dále jen „zákon o odpadech“), vždy zařazovat odpady, které při jeho činnosti vznikají, podle druhu a kategorie, a nakládat s nimi podle jejich skutečných vlastností.

V případě tuhých odpadů vznikajících při činnosti laboratoří mikrobiologie, biochemie a tkáňových kultur, vč. těch, které nakládají s GMO, budou vznikající odpady zařazeny dle Katalogu odpadů v rámci skupiny 18, tj. Odpady ze zdravotnictví a veterinární péče a / nebo z výzkumu s nimi souvisejícího (s výjimkou kuchyňských odpadů a odpadu ze stravovacích zařízení, které se zdravotnictvím bezprostředně nespojují) v rámci podskupin 18 01 příp. 18 02. V rámci těchto podskupin pak musí být odpady na základě skutečných vlastností zařazeny pod příslušné katalogové číslo a kategorii odpadu.

Odpady, které vznikají při uzavřeném nakládání s GMO v první a druhé kategorii rizika (dle zákona č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty) lze **po jejich inaktivaci** zařadit na základě posouzení vlastností odpadu příslušným odborným pracovníkem, který kvalifikovaně zhodnotí vlastnosti vznikajícího odpadu (biolog, mikrobiolog). V případě vyhodnocení **zanedbatelného rizika** pro lidské zdraví a životní prostředí lze odpad zařadit pod katalogové číslo **18 01 04** - Odpady, na jejichž sběr a odstraňování nejsou kladeny zvláštní požadavky s ohledem na prevenci infekce a předat pod tímto kódem k odstranění oprávněné osobě.

U odpadu ostrých předmětů (např. střepů) je nutno zařadit odpad pod katalogové číslo 18 01 01 Ostré předměty (kromě čísla 18 01 03, tj. Odpady, na jejichž sběr a odstraňování jsou kladeny zvláštní požadavky s ohledem na prevenci infekce) dle jejich skutečných vlastností buď jako odpad kategorie ostatní nebo jako odpad kategorie nebezpečný.

GM rostliny a půdní substráty, jež byly použity k jejich pěstování ve fytotroních či sklenících, mohou být po inaktivaci v autoklávu umístěny do specializovaných kompostů podléhajícím kontrolám ze strany odpovědných osob.

Je třeba zdůraznit, že odpad zařazený do skupiny 18 je třeba předat k dalšímu nakládání oprávněné osobě (zařízení k nakládání s odpady), která má pro nakládání s daným druhem odpadu povolení příslušného povoloovacího orgánu (krajského úřadu). **Není tedy možné předat ho např. v rámci svozu komunálních odpadů.**

Pokud jde o **tekuté suspenze** vznikající v souvislosti s nakládáním s GMO, musí být opět původcem posouzeny a zařazeny podle jejich skutečných vlastností se zhodnocením jejich případných nebezpečných vlastností. Jsou-li posouzeny jako odpad a zařazeny dle Katalogu odpadů, je třeba při nakládání s nimi postupovat dle zákona o odpadech, tzn. předat oprávněné osobě, která má pro nakládání s daným druhem odpadu povolení příslušného povoloovacího orgánu (krajského úřadu).

Případné vypouštění inaktivovaných tekutých suspenzí vznikajících při nakládání s GMO není explicitně upraveno zákonem č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů ani jeho prováděcí vyhláškou č. 428/2001Sb. Předmětná vyhláška s účinností od 1.1.2024 však popisuje postup při stanovení vybraných ukazatelů a dalších podmínek pro vypouštění odpadních vod ze zdravotnických, veterinárních a jim podobných zařízení, která produkují odpadní vody se zvýšeným obsahem

nebezpečných závadných látek nebo rizikových biologických činitelů nebo radionuklidů do kanalizace. V takových případech se postupuje v souladu s postupy uvedenými v české technické normě ČSN 75 6406 - Nakládání s odpadními vodami ze zdravotnických zařízení vypouštěnými do stokové sítě pro veřejnou potřebu. Podle předmětné normy je nutné odpadní vody obsahující biologické činitele nebo GMO **předčistit** tak, aby bylo dosaženo významné redukce biologických činitelů takovým způsobem, aby odpadní vody nepředstavovaly riziko pro zdraví člověka a životní prostředí.

Na základě výše uvedených skutečností ČK GMO požaduje, aby držitelé oprávnění k nakládání s GMO:

- 1) zajistili důkladnou a prokazatelnou inaktivaci GMO dle zákona č. 78/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů a prováděcí vyhlášky;
- 2) postupovali v souladu s vnitřními předpisy svých mateřských organizací / firem, v nichž je nakládání s GMO uskutečňováno. Tyto vnitřní předpisy by měly reflektovat povinnosti vyplývající ze zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech a jeho prováděcích vyhlášek, a také ze zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Schválila ČK GMO dne 12. prosince 2023

Ing. Karel Bláha, CSc.
ředitel odboru environmentálních rizik
a ekologických škod a zástupce
náměstka pro řízení sekce ochrany
životního prostředí
schváleno elektronicky